

Regiovorming Voorstel tot Groepering van Gemeenten binnen Limburg

Advies aan de minister van Binnenlands Bestuur,
Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Jos Lantmeeters
gouverneur Limburg
April 2021

I Vooraf

De Gouverneur geeft dit advies, na een beslissing van de Vlaamse Regering en gevolgd door haar uitdrukkelijke opdracht.

De Gouverneur kan en wil geen enkel standpunt innemen omtrent de beslissing.

Nochtans wensen 36 van de 42 burgemeesters tijdens hun bevraging, die aan de grondslag ligt van dit advies, te vermelden dat zij bij hun oorspronkelijk standpunt van de vorming van 1 referentieregio Limburg blijven.

23 burgemeesters zien geen heil in een groepering van regio's binnen Limburg.

Deze (politieke) discussie kan echter geen deel uitmaken van onderhavig advies, en behoort tot de bevoegdheid van de Vlaamse Regering.

II Situering

Gezien de specifieke situatie in Limburg, waar verschillende samenwerkingsverbanden op het niveau van het Limburgse grondgebied worden georganiseerd, wordt in de kadernota van de Vlaamse regering ook een vorm van **supra-regionale samenwerking** op dat niveau mogelijk gemaakt en ondersteund.

Bovendien sluit de afbakening van de referentieregio's toekomstige samenwerkingen tussen de verschillende regio's en tussen lokale besturen uit verschillende regio's niet uit.

Er wordt uitgegaan van het algemeen principe dat samenwerkingen passen binnen of samenvallen met een referentieregio.

Afwijken kan enkel indien daar een grondige motivatie voor wordt gegeven en enkel op het niveau van een individueel samenwerkingsverband.

Daarnaast vallen omwille van het specifieke karakter en de nood aan voldoende flexibiliteit volgende vormen van samenwerking in zijn geheel **buiten de scope van de regiovorming**:

- Het organiseren van overleg en feitelijke samenwerking tussen lokale besturen, ook in het kader van (bv. Europese) subsidieaanvragen, zonder dat dit leidt tot blijvende nieuwe structuren;
- Samenwerkingsverbanden waarbij de landschappelijke gegevenheid dominant is of die gebonden zijn aan fysieke en natuurlijke structuren, zoals:
  - De bekkenbesturen;

- Structuren voor gemeenschappelijk beheer van een natuurgebied (bv. Bosgroepen);
- Projectstructuren voor de uitwerking van een gemeenschappelijke visie of programma dat gebonden is aan fysische en natuurlijke structuren (bv. Albertkanaal, Mijnstreek);
- De toeristische regio's en samenwerkingsverbanden;
- Samenwerkingsverbanden die op een hogere schaal dan de referentieregio georganiseerd zijn, waar het schaalvoordeel de enige drijfveer is en de rechtstreekse link met het lokale/regionale strategische beleid heel beperkt is, zoals bijvoorbeeld crematoria, woonzorgcentra, zwembaden of samenwerkingsverbanden voor IT, verzekeringen, aankoop-beheer, facilitair beheer;
- Vrijwillige samenwerking tussen scholen om schaalvoordelen na te streven op het vlak van logistiek, studieaanbod, personeelsbeleid, ...
- Alle leiding-gebonden nutssectoren, zoals bijvoorbeeld energiedistributie, riolering, waterdistributie en telecom.

III Gemotiveerd voorstel groepering van gemeenten binnen Limburg

Zoals hoger vermeld werd aan de gouverneur de opdracht gegeven om het lokale terrein af te tasten en een voorstel van afbakening te formuleren. De keuze voor **3 referentieregio's is daarbij richtinggevend.**

Dit advies werd opgesteld om tegemoet te komen aan de uitdrukkelijke vraag van de Vlaamse Regering.

A. De Supra-Regio Limburg

De supra-regionale samenwerking op Limburgs niveau, zoals voorzien in de nota van de Vlaamse Regering, wordt breed gedragen en door de gouverneur ondersteund.

Deze strategische samenwerking op schaal Limburg is en blijft voor de gemeenten van onze provincie meer dan ooit belangrijk. Deze samenwerking op Limburgse schaal heeft immers haar voordeel al meermaals bewezen. Bij wijze van voorbeeld en zonder volledig te zijn kan hierbij verwezen worden naar onder meer Limburg.net, Fluvius Limburg, NUHMA, vervoersregio Limburg, LOGO Limburg, CAW Limburg, enz....

Het is dan ook uitermate belangrijk dat de Vlaamse Regering een wezenlijke invulling geeft aan dit samenwerkingsverband.

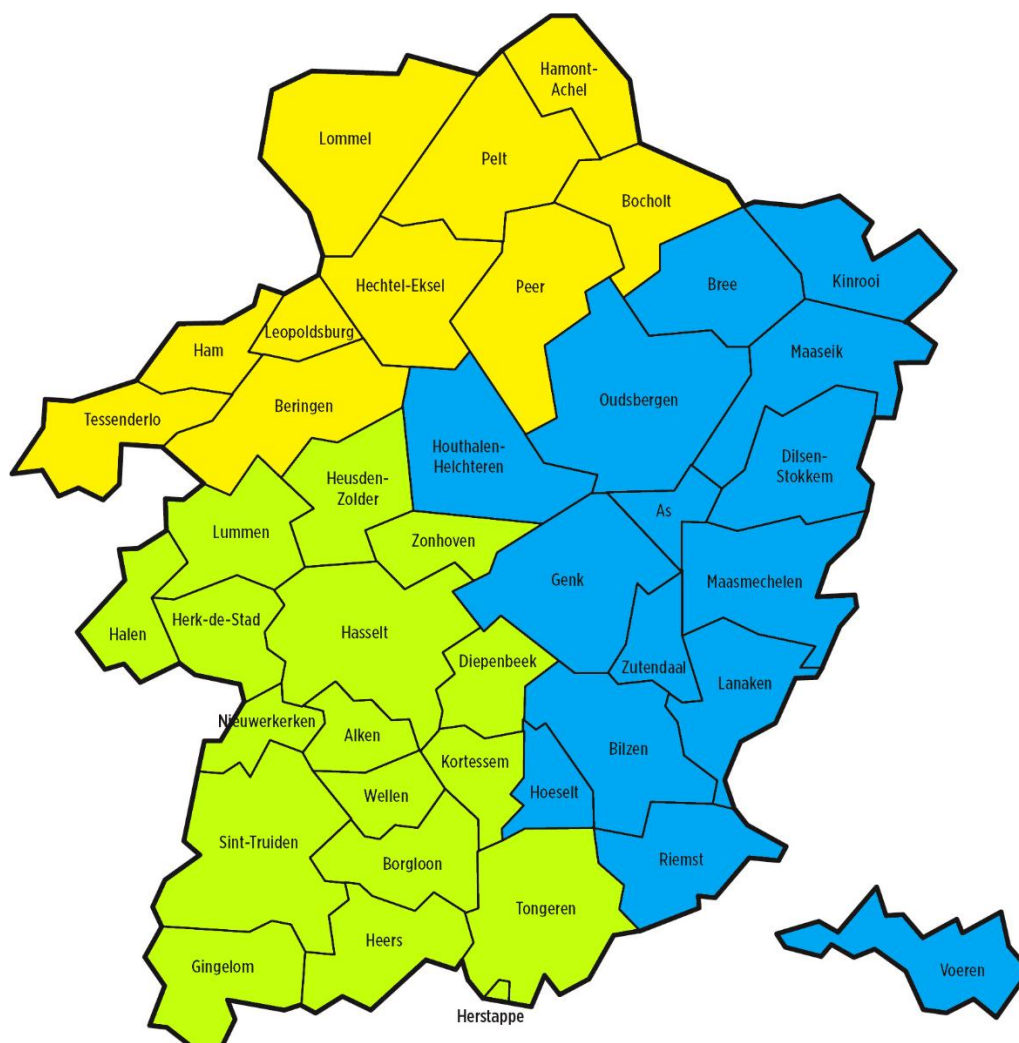
Wij zullen deze samenwerkingen dan ook continueren en als **model** verder hanteren voor al die nieuwe samenwerkingen die deze schaal nodig en nuttig vinden. Zo lijkt de **het traject tot vorming van één woonmaatschappij** een thema dat op schaal Limburg kan uitgewerkt worden.

Als **gouverneur** vraag ik de Vlaamse Regering om een mandaat om in deze **supra-regionale samenwerking** een **verbindende en faciliterende rol** op te nemen ter ondersteuning en versterking van deze schaal-samenwerking.

B. 3 Groepen van gemeenten

Om tegemoet te komen aan de vraag van de Vlaamse Regering wordt hiernavolgend een groepering van gemeenten voorgesteld voor die materies die niet op het niveau van de Supra-Regio Limburg worden behandeld, maar wel binnen de scope van de regiovorming behoren.

Vanuit de contacten met de burgemeesters wordt de reeds bestaande clustering van gemeenten voorgesteld, zoals we die vandaag al voor een groot deel kennen: Noord-Limburg, Zuid-West-Limburg en Oost-Limburg.

Deze keuze van clusters van gemeenten vindt zijn oorsprong in **bestaande formele en informele burgemeesters-overleggen** en houdt maximaal rekening met de gesprekken die momenteel al lopen inzake **fusies van politiezones** en **fusies van gemeenten**.

Daarnaast is dit voorstel mee gevormd door - en gebaseerd op de **bilaterale gesprekken** die werden gevoerd met de burgemeesters en algemeen directeurs naar aanleiding van de opmaak van het **eerste advies** over de afbakening van de referentieregio Limburg, zodat gesteld kan worden dat de afbakening ook in de mate van het mogelijke door de eigen wensen van de eigen gemeenten gedragen wordt. **(bottom up)**

Op dat ogenblik onderstreepte een meerderheid van de lokale besturen reeds het belang van de het behoud en de mogelijkheid tot een **subregionale werking** binnen Limburg. Deze kan bovendien versterkend werken voor de supra-regionale werking op schaal Limburg.

Tijdens de bilaterale gesprekken met de burgemeesters, waarbij de bovenstaande kaart als voorontwerp werd gehanteerd, verzocht geen enkele gemeente om tot een andere "groepering van gemeenten" te behoren.

In deze voorgestelde groepering van gemeenten moet wel een oplossing gezocht worden voor de specifieke problemen van **Bocholt, Bree, Houthalen-Helchteren en Heusden-Zolder**. Deze bevinden zich op de grenzen van de afbakening, en zij worden geconfronteerd met een mogelijke beëindiging van diverse samenwerkingsverbanden, waarbij zij bijvoorbeeld nu al tot verschillende hulpverleningszones en politiezones behoren. In die zin wensten de stad **Bree** en de gemeente **Heusden-Zolder** geen uitdrukkelijke keuze voor een bepaalde regio te maken.

C. Alternatieve indeling

Een minderheid van burgemeesters schrijven deze voorgestelde groepering van gemeenten af en stellen een alternatieve groepering voor, bijvoorbeeld gebaseerd op ofwel een samenvoeging van de eerstelijnszones (ELZ's) Kemp en Duin en Maasland ofwel op basis van de Limburgse streken zoals de Mijnstreek en Haspengouw.

Van belang is echter dat niet alle gemeenten binnen Haspengouw deze indeling zien zitten.

De gemeentes Bilzen-Hoeselt-Riemst-Voeren zijn voorstander om tot de groepering binnen Oost-Limburg te behoren, waarbij dan vastgesteld kan worden dat het volledig grensgebied met Nederlands-Limburg gevormd wordt door de regio Oost-Limburg.

D. Mijn voorgaand advies

Hierbij herneem ik het **overzicht van de globale opmerkingen** uit mijn eerste advies. Opmerkingen die mijns inziens ook voor dit tweede advies relevant zijn en blijven.

- **Financiering** van de referentieregio's vormt een aandachtspunt waarover gewaakt moet worden.
- **Geen harde grenzen**
 Steden en gemeenten zijn vragende partij voor een optimalisatie van de veelheid aan tussenstructuren maar tegelijkertijd maakt men voorbehoud voor een 'harde grens'. Binnen de regiovorming moet er onderliggend voldoende ruimte zijn voor maatwerk waar intermenselijke relaties, professionaliteit en vertrouwen kritische succesfactoren zijn eerder dan een territoriale afbakening.
 Samenwerking van **onderuit op maat** naargelang de behoefte moet mogelijk blijven en er moet voldoende ruimte blijven bestaan voor **lokale dynamiek**
 Samenwerking is immers geen doel op zich maar een middel om de gemeentelijke bestuurskracht te verhogen. Dit betekent dat men samenwerking ook sectorieel moet kunnen invullen. Naargelang het **thema** werkt men samen in verschillende varianten waarvan het geografisch werkveld kan verschillen naargelang de noden. Opgelegde samenwerking van bovenuit wars van de bestaande samenwerkingsrealiteit ziet men wel als hinderpaal voor een efficiënte en performante werking. De 'verrommeling' wordt niet als een probleem ervaren als de samenwerking van onderuit groeit.
 Uitdaging zal dus zijn om binnen dit **spanningsveld** een **evenwicht** te vinden tussen enerzijds de nood aan **structurering** en anderzijds de **vrijheid** om samen te werken.
- **Bottom-up groeimodel**
 De regioafbakening- en vorming mag geen keurslijf zijn maar moet een **groeimodel** waar van **onderuit** op eigen tempo aan kan worden gewerkt. Dit proces moet men derhalve de nodige **tijd** geven om te groeien. De financiële gevolgen van fusie en defusie die hiermee gepaard gaan en de vereveningsmechanismen moeten vooraf in kaart moeten worden gebracht.
- **'De wereld (en Limburg) stopt niet aan de grens'**
 Door zijn **centrale positie in de Euregio ligt Limburg strategisch** tussen de Vlaamse Ruit, de euregio Maas – Rijn, het Duitse Ruhrgebied en de kennisregio Eindhoven/Noord Brabant.
 Door deze ligging richt het westen van de provincie zich op Vlaams-Brabant terwijl het zuiden van de provincie zich gedeeltelijk oriënteert op Luik. Noord-Limburg richt zich dan weer enerzijds op de Kempische as en zoekt noordwaarts verbinding met het gebied rond Eindhoven. Het Maasland tenslotte heeft historisch goede

contacten met Nederlands - Limburg waarbij de Maas een natuurlijk verbindend element vormt.

Parallel met de regiovorming is het cruciaal om ook in de toekomst te kunnen blijven inzetten op deze Euregionale relaties en de samenwerking met (steden en gemeenten in) Wallonië, Noord-Brabant en Nederlands-Limburg (verder) uit te bouwen.

Er zal derhalve voldoende ruimte en mogelijkheden moeten geboden worden binnen de regiovorming om deze **euregionale identiteit en relaties** ook in de toekomst voluit verder te kunnen **intensifiëren**.

Tot slot moet binnen de regiovorming aandacht gegeven worden aan het bestaande statuut van de **bipool Hasselt – Genk**. De **afbakening** mag dus **geenszins** de werking en ontwikkeling van deze bipool vandaag en in de toekomst **hypothekeren**. Meerdere gemeenten ondersteunden deze visie.